

N:o 18.

Ank. till Riksd. kansli den 28 mars 1904, kl. 3 e. m.

*Betänkande, i anledning af väckta motioner angående ändringar
i gällande brännvinsförsäljningsförrordning.*

(2:a A.)

Bevillningsutskottet får härmed afgifva utlåtande öfver följande vid innevarande riksdag väckta motioner om ändringar i gällande förrordning angående villkoren för försäljning af brännvin m. m., nämligen:

inom Första Kammaren

n:o 14, af herr *K. Åkerberg*, om ändring af § 4 mom. 2, § 18 mom. 3 och § 42 i förrordningen;

n:o 31, af herr *S. Wieselgren*, om ändring af § 33 i förrordningen;
samt

inom Andra Kammaren

n:o 22, af herr *J. Widén* jämte fem andra af kammarens ledamöter, om ändring af § 4 mom. 2, § 18 mom. 3 och § 42 i förrordningen;

n:o 118, af herr *P. P. Waldenström*, om ändring af § 4 mom. 1 i förrordningen;

n:o 120, af herr *O. G. Erikson* i Öfre Odensvi jämte två andra af kammarens ledamöter, om förbud för innehafvare af rätt till minuthandel med eller utskänkning af brännvin att själf eller genom ombud afsluta köp om brännvin och andra därmed jämförliga spirituösa drycker i mindre partier än 250 liter på annat ställe än i den tillåtna försäljningslokalen och att utlämna den försålda varan, förrän han för densamma erhållit full betalning;

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 5 Saml. 1 Afd. 15 Häft. (N:o 18).

n:o 141, af herr J. A. Lundgren, om ändring af §§ 1, 2, 8, 13 och 18 i förordningen; och

n:o 179, af *densamme*, i anledning af motionen n:o 141 om ändring af sistnämnda §§ i förordningen.

I gällande förordning angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. den 24 maj 1895 hafva nedan omförmälda §§ — §§ 4 och 42 enligt kungl. kungörelsen den 25 september 1897 samt § 18 i hithörande delar — följande lydelse:

§ 2.

Vid partihandel vare minsta tillåtna försäljningsbeloppet 250 liter samt vid minuthandel en liter, och får hvad såldt blifvit icke i mindre belopp än det minsta, som i hvarterda fallet säljas må, utlämnas eller mellan flera köpare fördelas; ej heller får något af det sålda på försäljningsstället förtäras.

§ 4.

1. Ej må någon tillhandaga allmänheten med anskaffande af brännvin i mindre belopp, än han själf äger försälja.

2. Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin låta vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, där han sin försäljningsrättighet utöfvar, till köpare utlämna brännvin i mindre belopp än 250 liter.

§ 8.

1. I stad skall magistraten hvarje år inom utgången af januari månad för Kungl. Maj:ts befallningshafvande uppgifva de näringsidkare, hvilka rätt till minuthandel med eller utskänkning af brännvin tillkommer på grund af stadgandet i § 6 mom. 1.

2. För hvarje år skall inom samma tid, sedan stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga hörde blifvit, magistraten till Kungl. Maj:ts befallningshafvande afgifva utlåtande, huruvida därjämte rättighet att då idka minuthandel med eller utskänkning af brännvin må

andra personer för högst tre år tilldelas och, i sådant fall, föreslå försäljningsställenas antal äfvensom i hvilken trakt af staden hvarje försäljningsställe finnas må, ifall föreskrift jämväl i sistnämnda hänseende anses nödig.

3. Kungl. Maj:ts befallningshafvande fatte därefter sitt beslut i ämnet och gifve det magistraten till känna; dock må ej mot stadsfullmäktiges eller allmän rådstugas afstyrkande beslutas, att näringsidkare enligt mom. 2 antagas skola, ej heller sådana näringsidkares antal bestämmas högre än det, hvarom magistraten och stadsfullmäktige eller allmän rådstuga äro ense.

§ 13.

1. Vid sådan hälsobrunn eller badort, där särskild läkare finnes anställd, på passagerarefartyg eller där vårdshusrörelse af annan anledning kan för någon del af året tillfälligtvis vara af omständigheterna påkallad, dock ej vid läger eller där trupp eljest är för flera dagar sammandragen, må för kortare tid än år rättighet till brännvinsutskänkning på därom af vederbörande gjord anmälan meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande; dock må tillstånd till utskänkning vid hälsobrunn eller badort, hvarom nu är sagdt, icke beviljas, utan att vederbörande kommunalstyrelse lämnats tillfälle att därom yttra sig.

2. Rättighet till utskänkning å passagerarefartyg sökes hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, hvarest fartygets rederi har sitt hufvudsäte. Sådan utskänkning må endast äga rum till förtäring ombord å fartyget och må, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast ske till besättningen och till dem, som i fartygets restaurationslokal intaga måltid; ägande Kungl. Maj:ts befallningshafvande att jämväl i öfrigt beträffande utskänkningen föreskrifva de inskränkingar, som kunna finnas nödiga.

3. Då rättighet till brännvinsutskänkning enligt denna § meddelas, underrätte Kungl. Maj:ts befallningshafvande därom vederbörande i och för den åtgärd, som på taxeringsmyndigheterna ankommer.

§ 18.

3. Bolag må icke genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin; icke förhyra andra lägenheter än dem, hvilka äro

behöfliga för den rörelse, som bolaget själf utöfvar; icke ingå affärsaftal med enskilda styrelseledamöter i bolaget, ej heller låta aflöningen vare sig till styrelsen eller till de hos bolaget anställda personer vara beroende på omsättningen af brännvin och vin eller utgå med viss del af vinsten.

§ 33.

Brännvin, som är försatt med något för hälsan skadligt ämne eller som icke är renadt eller hvars styrka ej uppgår till minst 40 procent, får ej vid minuthandel eller utskänkning till salu hållas.

§ 42.

Idkar någon minuthandel med eller utskänkning af brännvin vid tillfälle, då försäljningsrätten ej utöfvas får, eller å annat ställe, än därtill uppgifvet är, eller förbryter sig någon mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är om brännvins utlämnande å annat ställe än det, där han sin försäljningsrätt utöfvar, eller tillåter den, som icke är till utskänkning berättigad, att, då han i parti eller genom minuthandel säljer brännvin, något af det sålda på försäljningsstället förtäres eller afhämtas i mindre belopp, än han är berättigad föryttra, eller förbryter sig den, som till minuthandel med eller utskänkning af brännvin berättigad är, mot § 26 mom. 3 och 5 eller § 27, böte första gången från och med 30 till och med 60 kronor samt andra gången från 60 till och med 120 kronor och vare dessutom andra gången sin rätt till minuthandel eller utskänkning förlustig. Lag samma vare, om den, som erhållit rättighet till utskänkning å passagerarefartyg, utöfvar densamma annorledes, än i § 13 mom. 2 medgifvet är, eller utan att iakttaga de inskränkingar därvid, som i öfrigt kunna hafva blifvit af Kungl. Maj:ts befallningshafvande jämlikt samma lagrum föreskrifna.

Ofvan omförmälta, af herr *Åkerberg* och af herr *Widén* jämte med-
motionärer väckta motioner innehålla ett förslag af enahanda affattning; och
hemställa motionärerna,

Ang. § 4
mom. 2, § 18
mom. 3 och
§ 42 i för-
ordningen.

»att Riksdagen måtte besluta:

dels att § 4 mom. 2 i kungl. förordningen den 24 maj 1895 an-
gående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destil-
lerade spirituösa drycker, sådant nämnda lagrum lyder enligt kungl. kun-
görelsen den 25 september 1897, må erhålla följande ändrade lydelse:

Innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin må ej låta vare
sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än
det, där han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlämna brännvin i
mindre belopp än 250 liter; ej heller må han hos annan än innehafvare af
dylik försäljningsrättighet genom ombud till salu utbjuda eller upptaga be-
ställningar å brännvin i mindre belopp än nyss är nämndt;

och dels, i händelse af bifall härtill, att § 18 mom. 3 samt § 42 i
ofvannämnda förordning gifves den ändrade lydelse, som af nyss anförda
ändring i § 4 mom. 2 betingas.»

Motiveringen till detta förslag är i båda motionerna af liknande af-
fattning och lyder sålunda:

»I flera af de motioner, som föregingo de förändringar i brännvins-
försäljningsförfattningen, som kommo till synes uti kungl. förordningen
den 24 maj 1895, framhölls kraftigt, hurusom »lagstiftningen till förmån
för inskränkning i handeln med spirituösa drycker på ett fördärfligt sätt
kringginges därigenom att brännvinsförsäljarne genom resande agenter
drogo omkring i landet från by till by och frestade folket att låta an-
teckna sig för större eller mindre kvantiteter spirituosa samt såmedelst
ersatte de indragna försäljningsställena.»

För afhjälpande af detta onda hafva hittills tillräckliga åtgärder
icke blifvit vidtagna. Genom nyssnämnda förordning infördes visserligen
den bestämmelse, att bolag, som fått öfvertaga all minuthandel med eller
utskänkning af brännvin i stad eller köping, icke må genom ombud till
salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin (§ 18 mom. 3), en
bestämmelse närmast föranledd, såsom den kungl. propositionen till 1895
års Riksdag utvisar, af det förhållandet, att ett par bolag i tämligen stor
skala drifvit försäljning af brännvin genom agenter på annan ort, än där
bolagen utöfvat sin hufvudsakliga verksamhet. Dessutom gjordes, på
Riksdagens framställning, hos de förenade rikenas beskickning i Paris en
förfrågan, huruvida ändring eller förtydligande ansåges kunna utverkas i

art. 17 i den emellan de förenade rikena Sverige och Norge samt Frankrike gällande handelstraktaten, hvarigenom franska handelsagenters rätt att i Sverige upptaga beställningar å spritvaror hos andra än brännvinsförsäljare skulle i viss mån inskränkas, en förfrågan, som dock besvarades nekande.

Det är emellertid otvifvelaktigt, att det genom ofvanberörda motioner påpekade onda ännu kvarstår. Visserligen icke från bolagens sida. I detta hänseende synes den ofvan antydda bestämmelsen om förbud att genom ombud utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin, vid hvars tillkomst redan vitsordades, att dylik försäljning af bolagen dåmera icke idkades i någon nämnvärd grad, hafva varit fullt effektiv.

Men enligt gällande författning är det så, att, under det ett bolag visserligen är förbjudet att genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställning å brännvin, en dylik rätt tillkommer den, som genom öfverlåtelse från bolaget blifvit innehafvare af någon detsamma tillhörande utskänknings- eller minuthandelsrättighet. Det existerar således det egendomliga och mot alla vanliga rättsbegrepp stridande förhållandet, att den, åt hvilken en rättighet öfverlåtits, erhåller en vidsträcktare rätt, än öfverlåtaren själf hade. Att detta också varit afsedt, framgår med all önskvärd tydlighet af propositionen till 1895 års Riksdag, där det uttryckligen säges, att genom förbudet för bolag att genom ombud till salu utbjuda brännvin icke vore afsedt att göra någon inskränkning i den vinhandlarne tillkommande rättigheten att genom agenter utbjuda sina varor, äfven spirituosa, när de hafva af bolag erhållit rättighet till minuthandel därmed.

Många af dessa, hvilka fått bolag tillhöriga försäljningsrättigheter på sig öfverlåtna, begagna sig ock i stor omfattning af rätten till brännvinshandel genom kringresande agenter. De flesta delar af vårt land torde nog haft mer eller mindre kännning af det onda, som dessa agenter åstadkomma. Inom Södermanland t. ex. klagas särskildt öfver den försäljning af spirituosa, som bedrifves genom kringresande agenter från vissa vinhandlare i Stockholm och Göteborg, genom hvilka spirituosa, rent ut sagdt, påtrugas äfven de ekonomiskt mindre väl lottade bland landtbefolkningen. Förhållandena skildras ock på följande sätt af den utaf ombuden för utskänkningsbolagen vid 1902 års möte tillsatta kommittén, i hvilken äfven sutto cheferna för bolagen i Stockholm och Göteborg och som således ej bör kunna misstänkas för partiskhet *mot* vinhandlarne. Kommittén fäste sig, heter det, mest vid den moraliska fara, detta förfaringssätt medförde. »Det vore nämligen icke någon hemlighet, att ombuden innästlade sig öfverallt och att de ofta nog icke ens skydde att besöka till och med

torparen och dagakarlen för orders upptagande, mestadels på kredit, å, man kunde säga, huru små partier spirituosa som helst. Att detta förfaringssätt skulle vara i sedligt och moraliskt afseende i hög grad skadligt, låge i öppen dag.» — »Emellertid», fortsattes det sedan, »vore det en allmän rättsgrundsats, att man icke kunde å annan öfverlåta något med vidsträcktare rätt, än man själf ägde, och vid sådant förhållande borde icke de personer, åt hvilka bolagen öfverläte försäljningsrättighet, få intaga en friare ställning än bolagen själfva, när det gällde annat än som enligt bolagssystemet särskildt karakteriserade bolagens egen omedelbara verksamhet och således icke kunde tänkas uteslutet därifrån. Men till dit hörande, absolut nödvändiga inskränkningar syntes förbudet att genom ombud upptaga order på spirituosa icke vara hänförligt.

Men det är icke blott innehafvarne af dessa från bolagen öfverlåtna rättigheter, som utöfva en dylik fördärflig brännvinshandel. Äfven innehafvare af på auktion inropade eller på burskap eller särskildt privilegium grundade eller med gästgifveri å landet förenade rättigheter äro icke underkastade det för bolagen gällande förbudet att genom ombud upptaga order å spritvaror. Och de lära äfven, särskildt inom de *län*, där dylika rättigheter i större antal förekomma, i ganska stor skala utöfva en sådan ur nykterhetens och den allmänna ordningens intresse fördärbringande brännvinshandel, som ofvan beskrifvits. I viss mån ägnadt att motverka den skada, som genom dessa sistnämnda försäljningsrättigheter förorsakas, är visserligen ett genom ofvan bemälte kommitterade hos Kungl. Maj:t framställt förslag om förbud för utskänkare att afyttra spirituosa annorledes än till förtäring på försäljningsstället. Men äfven om detta skulle blifva genomfördt, lär det nu öfverklagade onda ej därigenom blifva afhjälpt, då det i allt fall skulle oförminskad kvarstå med afseende å alla rättigheter till minuthandel med spritdrycker.

För att verkligen råda bot på den fördärbringande rörelse, som till stort afbräck för nykterhet och allmän ordning bedrifves af kringresande ombud för andra rättighetsinnehafvare än bolag, är det nödigt, att förbudet att genom ombud upptaga order å spritvaror hos enskilda konsumenter utsträcker äfven till dylika rättighetsinnehafvare.

Då fråga om dylikt förbud tillförne varit å bane, hafva dess motståndare såsom grund för motståndet åberopat franska handelstraktaten. 1894 års bevillningsutskott säger sålunda, att det icke tillrådligt att »betaga landets egna invånare utöfningen af en handelsrätt, hvilken är utländska säljare tillförsäkrad». Och en på samma sida stående talare yttrade år 1895 i Andra Kammaren, att »man genom ett sådant förbud skulle för svenska importfirmor omöjliggöra användandet af ombud för

uppgörandet af aftal med återförsäljare och andra, som själfva hafva rättighet att utminutera och utskänka brännvin, och därmed, om ej alldeles omöjliggöra, så dock på ett betänkligt sätt försvåra handelsomsättningen med finare spirituosa.»

Härvid erinras först, att hvad här gäller är att förekomma det hejdlösa utbudandet af spirituosa genom agenter till allmänheten; rättigheten att begagna ombud för dylika varors utbudande till och uppgörande af affär med återförsäljare eller andra innehafvare af brännvinsförsäljningsrättigheter, hvilket ingen skada gör, må gärna kvarstå såsom den hittills varit. Ej heller afses att hindra vinhandlarne att utbjuda sina varor på annat sätt än genom ombud. Någon sådan fara för den inhemska handelsomsättningen med finare spirituosa», som ofvan antyddes, behöfver därför alls icke blifva följd af ett förbud, så afpassadt, som nyss nämndes.

Vidare är att märka, hurusom i chefens för finansdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet den 8 mars 1895 i fråga härom framhålles, att de franska handelshusen i allmänhet drifva sina förnämsta affärer med svenska brännvinsförsäljare, och att de affärer af ifrågavarande slag, som de franska spritvaruhandlarne avsluta direkt med den konsumerande allmänheten, torde vara af jämförelsevis ringa omfattning. Detsamma är förhållandet än i dag; och det ligger i sakens natur, att de utländska agenterna icke kunna komma så nära in bland den stora allmänheten som de inhemska.

Det vore utan tvifvel riktigast, om äfven de utländska agenterna kunde inbegripas under samma förbud som de inhemska; men betydelsen häraf är dock högst ringa, om förbudet, såsom ofvan antyddes, icke gifves större räckvidd, än som erfordras för aflägsnande af de ofvan skildrade olägenheterna.

Ehuruväl denna frågas betydelse ur nykterhetens och den allmänna ordningens synpunkt är den utan jämförelse mest framträdande, må till sist äfven erinras om det i hög grad oegentliga däri, att utskänkningsbolagen, hvilka dock hafva förpliktelse att verka i sedlighetens intresse och hvilkas vinst tillfaller det allmänna, skola drabbas af ett sådant förbud som det ifrågavarande, medan en obegränsad frihet i detta afseende råder för sådana brännvinsförsäljare, hvilka icke hafva någon dylik förpliktelse och hvilka stoppa vinsten af rörelsen i sina egna fickor.

Det enklaste sättet att åvägabringa ett sådant förbud, som ofvan antydts, synes vara att införa detsamma i 4 § 2 mom. i brännvinsförsäljningsförordningen, hvarigenom det komme att omfatta alla slag af brännvinsförsäljningsrättigheter; och torde i sammanhang härmed motsvarande bestämmelse i § 18 mom. 3 kunna utgå såsom öfverflödig.»

I anledning af en vid 1890 års Riksdag väckt motion anhöll Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag i syfte att inskränka möjligheten för spritvaruhandlare att å annat ställe än det, där han utöfvade sin försäljningsrätt, drifva handel med brännvin. Kungl. Maj:t framlade på grund häraf vid 1892 års riksdag ett förslag om meddelande af förbud för innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin att till köpare å annan ort än den, där han sin försäljningsrätt utöfvade, försända brännvin i mindre belopp än 20 liter. Detta förslag afstyrktes af bevillningsutskottet vid sagda riksdag. I sitt utlåtande erinrade utskottet till en början, hurusom Riksdagen i sin ofvanberörda skrifvelse åsyftat närmast ett förbud mot användande i brännvinshandeln af kringresande agenter, samt yttrade därefter, att det varit för att få fria händer mot dessa agenter, som vid de förhandlingar, hvilka föregått afslutandet af konventionen den 13 januari 1892 angående delvis förlängning af de den 30 december 1881 ingångna handels- och sjöfarts-traktater mellan de Förenade rikena samt Frankrike, framställning från Sveriges sida gjorts om intagande i förhandlingsprotokollet af en förklaring, afseende att framhålla, det bestämmelserna i handelstraktatens art. 17 därom, att franska handelsresande, som färdades inom de Förenade rikena för franska handelshus, ägde upptaga beställningar med eller utan prof, icke utgjorde hinder för svenska regeringens rätt att inom landet ordna försäljningen af vissa varor på ett med det allmännas intresse öfverensstämmande sätt, särskildt icke för ordnandet af brännvinsförsäljningen i afsikt att motverka dryckenskapen, — en framställning, som dock icke ledt till afsedt resultat.

Sedan bevillningsutskottet härefter påpekat, att Kungl. Maj:t i följd af omförmälda traktatsbestämmelses fortfarande giltighet ansett sig icke böra förmena landets egna invånare en handelsrätt, som utländska män ägde befogenhet att inom landet utöfva, samt att Kungl. Maj:t därför i sitt förslag vändt sig, icke mot ombudets åtgöranden utan mot brännvins-handlarens egna eller, med andra ord, i stället för att söka förhindra upptagandet af beställningen, sökt hindra utförandet af densamma, anförde utskottet vidare följande:

»Utskottet kan dock icke finna detta af Kungl. Maj:t framställda förslag tillfredsställande. Samma skäl, som Kungl. Maj:t anført mot det ifrågasatta förbudet för spritvaruhandlande att genom ombud upptaga beställningar, gäller i lika hög grad emot föreliggande förslag. Man förmenar härigenom lika mycket landets invånare en rätt, som här tillkommer utlänning. Så länge franska handelstraktatens bestämmelser i art. 17 äro gällande, blifver resultatet af hvarje förslag med samma syfte som

förevarande allenast det, att åt utländska spritvaruhandelshus beredes en allt mera gynnad ställning på den svenska marknaden; hvarje inskränkning i de inhemska spritvaruhandlarnas rättigheter blifver nämligen en ny förmån för de utländska handelshus, å hvilka inskränkningen icke får tillämpas. Detta förslag särskildt skulle komma att medföra beaktansvärda olägenheter så väl för hela den konsumerande allmänheten som ock särskildt för dem, hvilka såsom innehafvare af minuthandelsrättigheter här i landet äga tillstånd att sälja s. k. finare spirituosa, på samma gång som vårt land komme i ännu högre grad än hittills att öfversvämmas af spritvaruhandelsagenter, eller just motsatsen af hvad Riksdagen åsyftat, då Riksdagen till Kungl. Maj:t aflät förberörda skrifvelse. För öfrigt skulle det af Kungl. Maj:t föreslagna förbudet svårligen kunna göras effektivt, och man komme blott att framlocka nya sätt att kringgå de i syfte att inskränka handeln med spirituösa drycker lagstadgade bestämmelser.»

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag vann icke heller Riksdagens bifall.

Vid 1894 års riksdag framställde sju ledamöter af Andra Kammaren förslag om ändrad lydelse af §§ 4 och 42 i då gällande brännvinsförsäljningsförordning. § 4 mom. 2 skulle enligt detta förslag erhålla följande affattning:

»Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin själf eller genom ombud låta å annat ställe än det, där han sin försäljningsrätt utöfvar, till salu utbjuda eller till köpare utlämna eller med köpare aftala om leverans af brännvin i mindre belopp än 250 liter.»

I § 42 skulle vidtagas en af den nya lydelsen af § 4 påkallad förändring.

Bevillningsutskottet vid sistberörda riksdag yttrade, bland annat, följande:

»Att nu — såsom af motionärens förslag skulle blifva en följd — betaga landets egna invånare utöfningen af en handelsrätt, hvilken är utländska säljare tillförsäkrad samt såmedelst bereda bemälda utländska spritvaruhandlare en allt mera gynnad ställning på den svenska marknaden, finner utskottet ingalunda tillrådligt.

För att de af motionärerna anmärkta missförhållanden — hvilka visserligen äro af den beskaffenhet, att åtgärder till deras undanröjande äro af behovet påkallade — skola kunna på ett fullt effektivt sätt och på samma gång utan åsidosättande af de svenska försäljarnes rätt afhjälpas, synes sålunda erfordras, att viss ändring i art. 17 i franska handelstraktaten först vidtages. Vid sådant förhållande har den frågan framställt sig, i hvad mån ändring i traktaten är för ernående af det åsyftade målet

erforderlig; och har utskottet härvid kommit till det resultat, att lämpligaste åtgärden härutinnan vore, om den enligt nämnda art. franska handelsresande medgifna rättighet att upptaga beställningar blefve, hvad Sverige angår beträffande brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, inskränkt därhän, att sådana beställningar icke finge upptagas hos andra än innehafvare af brännvinsförsäljningsrättigheter, såvida icke kvantiteten uppginge minst till det enligt gällande brännvinsförsäljningsförordning vid partihandel tillåtna minsta försäljningsbelopp eller 250 liter. Utskottet håller ock före, att underhandlingar i sådant syfte med Frankrike skulle så mycket lättare leda till afsedt resultat, som spritvaruhandeln på Sverige torde för Frankrike hafva sin hufvudsakliga betydelse genom de affärer, franska handelshus ingå med svenska brännvinsförsäljare, men de affärer af ifrågavarande slag däremot, hvilka de franska spritvaruhandlarna afsluta direkt med den konsumerande allmänheten, torde vara af jämförelsevis ringa omfattning.»

Med stöd af hvad utskottet sålunda anført, hemställde utskottet, att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t med Frankrike inleda underhandlingar i syfte, att den enligt art. 17 i gällande handelstraktat mellan de Förenade rikena och Frankrike franska handelsresande medgifna rättighet att upptaga beställningar måtte, hvad Sverige angår beträffande brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, inskränkas därhän, att sådana beställningar icke finge upptagas hos andra än innehafvare af brännvinsförsäljningsrättigheter, såvida icke kvantiteten uppginge till minst 250 liter.

I anledning af bevillningsutskottets hemställan aflät Riksdagen den 9 maj 1894 till Kungl. Maj:t en skrifvelse, som bland annat innehöll begäran om underhandlingar med Frankrike i nyssberörda syfte.

Kungl. Maj:t framlade vid 1895 års riksdag en proposition om vissa förändringar i då gällande förordning angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. den 31 december 1891. Det kungliga förslaget ifrågasatte icke någon ändring uti de med förevarande ämne sammanhängande stadganden i förordningen, men det vid propositionen fogade utdraget ur statsrådsprotokollet innehöll ett yttrande af chefen för finansdepartementet i anledning af Riksdagens nyssnämnda framställning; och anförde departementschefen, efter att hafva erinrat om innehållet i Riksdagens förberörda skrifvelse i denna del, följande:

»Protokollet vid den konferens, som ägde rum i Paris mellan Eders Kungl. Maj:ts underhandlare samt de af franska regeringen utsedde underhandlare den 28 december 1891 angående förlängning af de under den

30 december 1881 afslutade handels- och sjöfartstraktater mellan de förenade rikena och Frankrike, innehåller beträffande art. 17 i handelstraktaten följande:

»Bestämmelsen i denna artikel, enligt hvilken franske handelsresande äga obegränsad rätt att upptaga beställningar, har ansetts kunna innebära hinder för fullständigt uppnående af den svenska brännvinslagstiftningens afsikt med bestämmelserna om brännvinsförsäljningsställes begränsning, enär dessa bestämmelser lära kringgås på det sätt, att brännvinsförsäljare genom utsedda reseombud i landsorten låta upptaga rekvisitioner på sin vara. I anledning häraf och då de föreskrifter, som till förebyggande af sagda missbruk kunna komma att utfärdas, afven böra blifva tillämpliga å utländska handelsresande, begärde Kungl. Maj:ts minister intagande i protokollet af en förklaring, afseende att framhålla, att bestämmelserna i denna artikel icke utgöra hinder för svenska regeringens rätt att inom landet ordna försäljningen af vissa varor på ett med det allmännas intresse öfverensstämmande sätt, särskildt icke för ordnande af brännvinsförsäljningen i syfte att motverka dryckenskapen; och ministern föreslog att afatta denna förklaring sålunda: »Det är öfverenskommet att, för hvad angår rätten att upptaga beställningar, franske handelsresande skola vara underkastade samma inskränkningar som för landets egna invånare äro eller framdeles blifva utfärdade.» Franska ombuden ansågo, att en dylik förklaring skulle, om den antoges, komma att minska värdet af de i denna artikel intagna bestämmelser, som vore af särskild vikt för Frankrikes förnämsta exportartikel till de förenade rikena, och sedan i anledning häraf någon diskussion ägt rum, hvarunder Sveriges ombud, herr Fränckel, yttrade, att det icke var fråga om att förbehålla Kungl. Maj:ts regering någon ny rätt utan endast att uttryckligen fastslå en tolkning, som i praxis alltid ägt rum, yttrade slutligen franske handelsministern, att den ifrågasatta förklaringen icke i någon mån kunde öka Kungl. Maj:ts regeringens befogenhet att vidtaga alla nödiga polisåtgärder, som kunde bidraga att minska dryckenskapen, samt att olika meningar icke kunde finnas därom, att sträfvan den för ett så berömvärdt mål förtjänade att i alla länder omfattas med välvilja, men att den ifrågasatta förklaringen mindre rörde denna principfråga än den allmänna frågan om artikelns faktiska tolkning; att, för att undvika de missförstånd som lätt kunde uppkomma, det därför vore bättre att bibehålla status quo i stället för att i protokollet införa inskränkningar, som kunde komma att minska värdet af denna artikel, som vore afsedd att gälla för både franska, svenska och norska handelsresande, samt att med dess nuvarande affattning artikel 17 icke beröfvade Kungl. Maj:ts regering något till buds stående medel i fråga om polisät-

gärder inom landet, under det att, å andra sidan, de handlande, som drefve sin handel laglydigt inom de förenade rikena, fortfarande erhöles ett verkligt skydd. Artikeln bibehölls.»

Departementschefen omförmälte härefter, att, i anledning af 1894 års Riksdags ofvanberörda skrifvelse med begäran om underhandlingar med Frankrike, Kungl. Maj:t funnit sådana underhandlingar böra föregås af utredning därom, huruvida den af Riksdagen ifrågasatta inskränkningen i handelsresandenas rätt borde anses stridande mot den nämnda artikelns innehåll, samt fördenskull — med framhållande, att inskränkningen skulle komma att i formellt hänseende gälla lika för svenskar och utlänningar, ehuru den sannolikt i verkligheten skulle nästan uteslutande drabba svenska brännvinsförsäljare, samt att frågan, om inskränkningen kunde anses stridande mot traktaten, berodde däraf, huruvida den föreslagna åtgärden borde anses falla inom gränsen för en polisåtgärd — anbefallt ministern i Paris att afgifva yttrande, dels huruvida han ansåge, att den af Riksdagen önskade förändring i lagstiftningen i Sverige skulle komma att af franska regeringen uppfattas såsom stridande mot traktaten, dels ock i sådant fall, huruvida ministern ansåge att någon utsikt funnes, att franska regeringen kunde komma att bifalla en eventuell framställning om ändring af artikeln.

Sedan departementschefen erinrat därom, att ministern i Paris i sin svarsskrifvelse på anförda skäl förklarar sig anse, dels att franska regeringen skulle betrakta den ifrågasatta modifikationen i brännvinslagstiftningen ingalunda såsom en enkel polisåtgärd, utan som en högst väsentlig ändring af den gällande ordningen angående spirituösa dryckesvarors försäljning, dels ock att en eventuell framställning om ändring af handelstraktatens artikel 17 absolut saknade utsikt till framgång, förklarade departementschefen, att han icke kunde annat än hemställa, att Riksdagens i ärendet gjorda framställning icke måtte till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

Denna departementschefens hemställan blef af Kungl. Maj:t godkänd, i följd hvaraf underhandlingar med franska regeringen icke af Kungl. Maj:t inleddes.

I anledning af Kungl. Maj:ts nyssberörda proposition till 1895 års Riksdag anförde en enskild motionär — med erinran att Kungl. Maj:t i § 18 mom. 3 föreslagit bestämmelse, att bolag icke finge genom ombud upptaga beställningar å brännvin — att, om en eller flera rättigheter af bolag i föreskrifven ordning öfverlätas å enskilda personer, dessa icke borde i förevarande hänseende äga vidsträcktare befogenhet än det öfver-

låtande bolaget. Motionären föreslog därför, att i brännvinsförsäljningsförordningen skulle intagas »dels uttryckligt förbud för innehafvare af brännvinsförsäljningsrättighet, hvilka fått densamma från bolag på sig öfverlåten, att genom ombud upptaga beställningar å brännvin, och dels straffbestämmelser såväl för rättighetsinnehafvare, som däremot bryter, som för ombud, hvilket låter begagna sig till utöfvande af sådan agenturverksamhet».

Bevillningsutskottet vid sagda riksdag fann sig icke kunna tillråda antagandet af det sålunda väckta förslaget och anförde såsom skäl för sitt afstyrkande, att, så länge ofvanberörda traktatsbestämmelse mellan Sverige och Frankrike ägde gällande kraft, följden af ett stadgande, sådant som det föreslagna, skulle blifva, icke den, att det fördärflika systemet med brännvinsagenter upphörde, utan efter all sannolikhet den, att agenter komme att resa för utländska handelshus i stället för, såsom nu, för svenska, och att den vinst, som på denna rörelse nu tillfölle de svenska brännvinsförsäljarna, i stället skulle komma utlandet till godo.

Motionen föranledde icke till någon åtgärd från Riksdagens sida.

Vid 1896 års riksdag hemställde en enskild motionär,

»att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt inleda de underhandlingar med franska regeringen, som Riksdagen i skrifvelse den 9 maj 1894 begärde, och att Kungl. Maj:t därvid måtte, oberoende af ordalagen i Riksdagens skrifvelse, söka att efter sig företeende omständigheter vinna så mycket som möjligt i det af Riksdagen framställda syftet».

Till stöd för sin motion anförde motionären bland annat, att den vid 1895 års riksdag antagna bestämmelsen, att bolag icke finge genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin, icke gällde sådana vinhandlare, som af bolagen erhållit rättighet att handla med spirituosa i mindre kvantiteter, vid hvilket förhållande de åsyftade verkningarna af det nämnda förbudet för bolagen totalt upphäfdes. Enda följden af förbudet blefve den, att den vinst af nämnda handel, som, om den bedrefves af bolagen, skulle tillfalla det allmänna, stannade i vinhandlarnas fickor. Någon betydelse för nykterhetens befrämjande hade förbudet absolut icke. Det skäl man anført mot inskränkning i vinhandlarnas rättigheter hade varit, att man icke kunde frantaga svenska män en rättighet, som på grund af handelstraktaten med Frankrike tillkomme franska och andra med dem likställda utländska undersåtar. Den inom Riksdagen väckta frågan om inskränkning i franska medborgares rättighet att upp-

taga beställningar i Sverige syntes därför vara af den vikt, att de af Riksdagen 1894 begärda underhandlingarna borde komma till stånd. Om de bedrefves med tillräcklig kraft, och om de svenska underhandlingarna för franska regeringen klart framhölle sakens betydelse för den i Sverige pågående nykterhetsrörelsen samt betonade, att det här icke vore fråga om det franska vinet, utan endast om brännvin och därmed jämförliga drycker, så torde man väl icke behöfva på förhand taga för gifvet, att underhandlingarna skulle blifva utan resultat.

Bevillningsutskottet utlät sig öfver motionen på följande sätt:

»I likhet med motionären anser utskottet, att det skulle vara synnerligen önskligt, att ändring kunde vinnas i de missförhållanden, som uppstå därigenom, att kringresande agenter åt personer, hvilka eljest icke vore i tillfälle eller hade frestelse till att verkställa inköp af spritvaror, utbjuda sådana eller snarare påtruga dem desamma. Det torde heller icke lida något tvifvel om, att denna fråga genom lagstiftningens hjälp redan skulle hafva vunnit sin lösning i den riktning, som motionären åstundar, därest sådant kunnat ske, utan att därigenom svenska medborgare fräntoges en rättighet, som enligt ingångna traktater icke kan förmenas handelsresande från Frankrike och från andra länder, som med hänsyn till sina handelsförhållanden med Sverige äro likställda med Frankrike. Visserligen kunde man föreställa sig, att franska regeringen skulle vara villig att medgifva Sverige rätt att, oberoende af traktaten, i detta förhållande vidtaga en ändring, som från svensk sida måste betraktas såsom en enkel polisåtgärd; men detta är så långt ifrån fallet, att det från fransk sida, enligt hvad utskottet inhämtat och jämväl af chefen för finansdepartementet i hans ofvanberörda yttrande framhållits, ingalunda betraktas så, utan uppfattas såsom en högst väsentlig ändring af den gällande ordningen angående spritvarors försäljning; likasom det från Frankrikes sida anses, att en dylik inskränkning skulle alldeles upphäfva den direkta förbindelsen mellan producenterna och kunderna och sålunda försvåra franska handelsresandes företag och verksamhet, som man genom handelstraktatens artikel 17 just satt sig som mål att söka utvidga.

Af de sålunda vunna upplysningarna om frågans uppfattning i Frankrike lärer framgå, att det för närvarande icke finnes någon utsikt att kunna vinna ändring i handelstraktatens ifrågavarande bestämmelse. Ehuru, enligt utskottets förmenande, Riksdagen icke bör frångå sin i skrifvelsen af den 9 maj 1894 uttalade mening, anser utskottet under sådana förhållanden icke lämpligt, att Riksdagen vid detta tillfälle gör förnyad framställning till Kungl. Maj:t i ämnet.»

Utskottet afstyrkte motionen med den förklaring, att utskottet med visshet antog, att svenska regeringen icke skulle underlåta att vid första lägliga tillfälle, som kunde yppa sig, ånyo upptaga underhandlingar med Frankrike i förevarande ämne.

Frågan förföll, då kamrarna stannade i olika beslut. Första Kammaren biföll utskottets hemställan, men Andra Kammaren lämnade sitt bifall till ett af en reservant inom utskottet framställt förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t.

Artikel 17 i handelstraktaten emellan Sverige och Norge samt Frankrike den 30 december 1881 lyder sålunda:

»Franske handelsresande, som färdas inom de Förenade Rikena för franska handelshus, skola där äga att göra uppköp för sin industris behof och upptaga beställningar med eller utan prof, men icke till försäljning kringföra varor.

Detsamma skall i Frankrike gälla i afseende å handelsresande från de Förenade Rikena.

Franska handelsresande skola icke inom de Förenade Rikena vara underkastade högre särskild yrkesavgift än den lägsta dylika avgift, som därstädes erlägges af infödda handelsresande af samma kategori. En avgift till lika belopp med den bevilling, som vare sig i Sverige eller Norge drabbar franska handelsresande, må i Frankrike påläggas svenska eller norska handelsresande.»

Genom konventionen den 13 januari 1892 förlängdes handelstraktaten att i vissa afseenden fortfarande gälla från och med den 1 februari 1892. Artikel 17 kvarstår i anledning däraf oförändrad.

Såsom ofvanstående utredning utvisar, har det inom Riksdagen tillföre vid upprepade tillfällen framhållits, hurusom de bestämmelser, som åsyftade inskränkning i handeln med spritdrycker, kringginges därigenom att innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin utsände ombud, hvilka reste omkring i landet och frestade folket att beställa spritvaror i större eller mindre myckenhet. Samtliga i anledning häraf framställda förslag till ändring i gällande lagstiftning hafva emellertid afslagits på grund af innehållet i artikel 17 i ofvanberörda handelstraktat, enär ett

förbud i nyssnämnda syfte ansåges komma att betaga landets egna invånare en rättighet, som tillkomme franska och andra med dem likställda utländska undersåtar.

Från olika delar af vårt land förspörjas alltjämt klagomål öfver den för nykterheten menliga verksamhet, som särskildt å landsbygden bedrifves af kringresande agenter, därigenom att de hos enskilda personer salubjuda och upptaga beställningar å brännvin. Med behjärtande häraf hafva motionärerna framlagt sitt förslag, och de framhålla uttryckligen, att det samma icke afser att betaga en innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin möjlighet att till en annan sådan rättighetsinnehafvare genom ombud salubjuda eller upptaga beställningar å brännvin utan allenast att förekomma det hejdlösa utbudandet af spritvaror till allmänheten genom inhemska agenter.

Bevillningsutskottet håller visserligen före, att det öfverklagade missförhållandet är af den allvarliga beskaffenhet, att dess afhjälpande påkallar statsmakternas ingripande, men utskottet kan likväl icke biträda motionärernas framställning. Utskottet anser för sin del, att den åberopade artikeln i franska handelstraktaten ställer sig hindrande i vägen för vidtagande af den ifrågasatta åtgärden. Därest nämligen § 4 mom. 2 i brännvinsförsäljningsförordningen ändrades på sätt motionärerna föreslagit, skulle påföljden häraf helt säkert blifva den, att agenter för utländska handelshus komme att salubjuda eller upptaga beställningar å brännvin i huru små belopp som helst, under det att ombud för svenska brännvinsförsäljare vore därifrån förhindrade. Ett sådant förfaringssätt finner utskottet ingalunda innebära rättvisa mot landets egna undersåtar och icke heller gagna nykterheten inom landet.

Bevillningsutskottet hemställer alltså,

1:o) att herrar *Åkerbergs* och *Widéns* jämte medmotionärers förevarande motioner om ändring af § 4 mom. 2, § 18 mom. 3 och § 42 i brännvinsförsäljningsförordningen icke måtte af Riksdagen bifallas.

I motionen n:o 118 har herr *Waldenström* hemställt,
»att Riksdagen må besluta, att § 4 i kungl. förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. den 24 maj 1895 skall erhålla följande ändrade lydelse: *Ej må någon tillhandaga allmänheten eller medlemmar af slutet sällskap, klubb eller annan förening med anskaffande af brännvin i mindre belopp, än han själf äger försälja.*»

Ang. § 4
mom. 1 i för-
ordningen
m. m.

Såsom skäl till den sålunda ifrågasatta förändringen i förenämnda § anför motionären följande:

»I § 4 af nu gällande lag angående försäljning af brännvin stadgas: ej må någon tillhandagå allmänheten med anskaffande af brännvin i mindre belopp, än han själf äger försälja. Detta stadgande behöfver utan tvifvel ett förtydligande, såsom ett af högsta domstolen den 16 sistlidne oktober afkunnat utslag visar. Händelsen var följande:

I Visby hade bildats en förening, benämnd »Sällskapet». För föreningens räkning hade »klubbmästaren» inköpt ett förråd spirituosa, som han förvarat under sin tillsyn och vård. Från förrådet hade till en tid af föreningens medlemmar »uttag» skett när som helst, emedan nyckeln funnits för dem tillgänglig. Emellertid hade detta ändrats så, att ett stort skåp med många fack anskaffats. Hvert och ett fack hade en särskild nyckel, som innehades af den, som disponerade facket. Från det gemensamma skåpet, i hvilket förrådet förvarades och till hvilket klubbmästaren nu ensam hade nyckel, hade hvarje medlem tagit ut, hvad han önskade, samt låst in det i sitt eget fack för att därmed hushålla efter behag. Likvid för det uttagna hade »nedlagts» i en »spritkassa», hvarmed »räkningarna å spritvarorna betalats».

Stämmd för olaglig brännvinsförsäljning, blef klubbmästaren frikänd af rådsturätt, hofrätt och högsta domstol, af den sistnämnda med tre röster mot två. Målet refereras fullständigt i Nytt juridiskt arkiv 1903 under n:o 169.

Den 15 maj 1903 tillät jag mig att hos herr justitiekanslern anmäla, att något liknande ägde rum hos en nationsförening i Uppsala studentkår. Detta föranledde till en undersökning, hvaraf framgick, att detsamma förekom hos nästan alla nationsföreningar. Herr justitiekanslern lät saken tills vidare hvila i afvakten på Kungl. Maj:ts utslag i det ofvannämnda Visbymålet. När detta utslag fallit, förklarade han, att min anmälan icke kunde till någon hans åtgärd föranleda. Och annat kunde han ju icke göra.

Emellertid står genom detta prejudikat saken så, att om ett antal personer, som önska bereda sig tillfälle att på lättare sätt och till billigare pris än vanligt erhålla spirituosa, bilda en förening, så kan denna förening genom en klubbmästare — kontant eller på kredit — inköpa ett parti spritvaror, ur hvilket föreningens medlemmar sedan i större eller mindre poster »taga ut», hvad de önska, nedläggande likviden i en gemensam »spritkassa», som af klubbmästaren disponeras till inköp af nya förråd eller till betalning af det redan förtärda. Hvert sådant kunde leda, ligger i öppen dag.»

Enär en förändring af § 4 mom. 1 i brännvinsförsäljningsförordningen i den riktning motionären ifrågasatt, enligt bevillningsutskottets mening, påkallar tillägg jämväl till § 3, § 13 mom. 1 och § 42 i sagda förordning i syfte att tillerkänna Kungl. Maj:ts befallningshafvande rätt att meddela klubb eller annan förening tillstånd till brännvinsutskänkning under kortare tid än ett år, men motionären icke därom framställt förslag, finner bevillningsutskottet sig böra hemställa,

2:o) att herr *Waldenströms* förevarande motion angående ändring af § 4 mom. 1 i brännvinsförsäljningsförordningen icke måtte af Riksdagen bifallas.

I motionen n:o 31 har herr *Wieselgren* hemställt, det Riksdagen ^{Ang. § 33 i förordningen.} måtte besluta sådan ändring af § 33 i gällande brännvinsförsäljningsförordning, att den erhöile följande lydelse:

»Brännvin, som är försatt med något för hälsan skadligt ämne eller som icke är renadt eller hvars styrka vare sig öfverstiger 40 % eller icke uppgår till 35 %, får ej vid utminutering eller utskänkning till salu hållas.»

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande:

»Vid 1885 års riksdag väckte jag såsom ledamot af Andra Kammaren förslag om sådan ändring af § 33 i då gällande brännvinsförsäljningsförordning, att det salugilla brännvinets alkoholstyrka skulle sättas till minst 36 % i stället för till minst 46 %.

Samtidigt föreslog en annan motionär, herr W. Lindahl i Första Kammaren, att sagda alkoholstyrka skulle bestämmas till minst 42 %.

Bevillningsutskottet ansåg den redan stadgade gränsen böra bibehållas, »enär till förekommande af bedrägerier vid försäljningen någon viss minimistyrka i lag borde vara föreskrifven», men utskottet »saknat hvarje anledning att på uttalanden af några sakkunniga personer grunda ett förslag om procenttalets nedsättande till något visst lägre belopp». Utskottets afstyrkande af båda motionerna blef af Riksdagen godkändt.

Två år senare återupptog jag ämnet. I motion, som under n:o 28 afgafs i Andra Kammaren vid 1887 års riksdag, tillät jag mig anmärka, att om än staten medgäfvde det en dryckesvara, hvars väsentligaste beståndsdel vore ett fruktansvärdt gift, finge i landet tillverkas och försäljas, borde det väl ändå icke anses försvarligt, om staten till och med genom lag fastsloge en viss hög siffra, till hvilken giftmängden i varan skulle stiga, därest icke försäljaren ville utsätta sig för bötesstraff och varans

förlust. Detta oeffterrättliga förhållande ägde icke desto mindre rum i vårt eget land, som i detta afseende, beklagligt nog, intoge främsta platsen i Europa. Vår brännvinsförsäljningslag stadgade i sin 33 §, att salugillt brännvin skulle hålla minst 46 % alkohol; men lagstiftningen i Norge kände icke något sådant stadgande, den i Danmark icke heller, och i flera andra länders brännvinslagar eftersöktes det förgäfvets. Där det förekomme, nöjde det sig med en vida lägre siffra än vår; i själfva Ryssland vore den lagstadgade alkoholmängden 40 %, därtill den ock i Finland genom förordningen af den 16 juli 1886 nedsatts. I de länder, där alkoholens minimigräns ej utgjorde föremål för lagbestämmelse, vore, såvidt jag visste, det i handeln förekommande brännvinet öfverallt af lägre alkoholstyrka än hos oss; i det norska bestege den sig till 37—39 %, i det danska till omkring 40 %, i Holland och flera tyska stater uppginge alkoholhalten i det »currenta» brännvinet i allmänhet till blott omkring 35 %. Hvilket skäl, frågade jag då, skulle väl finnas för oss att fortfarande vidhålla bestämmelsen om en alkoholstyrka, som blott hastigare framkallade den förgiftningsprocess, som kallas rus och under hvilken så många brott, olyckshändelser och galenskaper ske; af hvilken anledning skulle vi fortfarande för det salugilla brännvinet kräfvat en giftmängd, som gjorde utförsbacken för dryckenskapslastens beklagansvärda offer brantare än annars behöfde vara fallet och som därmed ock i motsvarande mån förminskade utsikterna för deras räddning?

Jag vågade således föreslå, att det salugilla brännvinets minimihalt af alkohol skulle sänkas till 38 %.

I följd af Riksdagens upplösning den 5 mars, kom detta mitt förslag icke under kamrarnas behandling, och, såsom vid nyvalen till Andra Kamraren ingestädes valbar, ägde jag heller icke någon utsikt att kunna återupptaga det, sedan Riksdagen ånyo sammanträdde. Men med anlitande af sin grundlagsenliga motionsrätt upptog bevillningsutskottet själf det samma i sitt den 7 juni med anledning af motioner i andra, brännvinsförsäljningsförordningen rörande frågor afgifna betänkande; och då erfarenheten visat, att ju alkoholrikare de drycker voro, som användas såsom njutningsmedel, desto kraftigare och snabbare blefve den skadliga verkan, som oemotsägligt följde af dessa dryckers missbruk, fann utskottet goda skäl tala för den föreslagna ändringen samt tillstyrkte, efter erinran om ofvan angifna förhållanden i andra länder, en nedsättning af minimigränsen till 40 %. Förslaget afslogs i Andra Kamraren, där man ansåg det så mycket onödigare som ingen motion i ämnet blifvit väckt; men på yrkande af grefve G. Hamilton och efter förordande yttrande af dåvarande kontrollbyråchefen och af dåvarande chefen för medicinalstyrelsen biföll

Första Kammaren den föreslagna ändringen, dock så att minimigränsen sänktes till 35 %. I följd af de skiljaktiga besluten förföll frågan.

Den upptogs åter vid 1888 års riksdag, då jag med anslutning till Första Kammarens nyss omförmälda beslut föreslog, att minimistyrkan skulle bestämmas till 35 %, under det att herr E. W. Carlsson i Andra Kammaren hemställde om dess nedsättning till 40 %. Samma förslag väcktes ock af herr T. Ekenman i Första Kammaren. Bevillningsutskottet fann angeläget, att »den hos oss öfverdrifvet höga alkoholhalten nedsattes åtminstone något»; och då en nedsättning till 35 % enligt utskottets åsikt vore »en alltför stor reform för att på en gång böra vidtagas», tillstyrkte utskottet, att minimigränsen borde sänkas från 46 till 40 %.

Ehuru jag naturligtvis helst skulle sett, att reformen på en gång fört oss icke blott till den ståndpunkt Ryssland härvidlag intoge, utan till den allmänt europeiska, ville jag dock icke vedervåga hela reformens fall genom att vid frågans behandling i Första Kammaren påyrka dess vidblifvande vid sitt förra året fattade beslut; jag yrkade därför bifall till utskottsförslaget, som godkändes, här utan diskussion och votering och i Andra Kammaren efter diskussion och votering med 87 röster mot 71. I följd af detta Riksdagens beslut blef således stadgad: att brännvin, som vore försatt med något för hälsan skadligt ämne eller som icke vore renadt eller hvars styrka ej uppginge till minst 40 %, finge ej vid minuthandel eller utskänkning till salu hållas.

Snart har, sedan fattandet af detta beslut, sexton år förflutit. Det torde då vara på tiden att tillse hvilken verkan det haft.

I den under år 1903 utgifna redogörelsen för andra allmänna mötet mellan ombud för utskänkningsbolagsstyrelser i riket, hvilket möte ägde rum våren samma år här i Stockholm, finner man denna fråga i önskelig mån belyst. Till svar på en förfrågan från en af föregående mötet tillsatt kommitté, huru bolagsstyrelserna skulle emottaga ett eventuellt förslag om sänkandet af det utminuterade och utskänkta brännvinets styrka till högst 44 % alkoholhalt, hade endast åtta rent afböjt att ingå på ett sådant förslag, under det att öfriga *fyratiosex* varit välvilligt stämda mot förslaget, några dock med vissa förbehåll. Under diskussion om förslaget anmärktes däremot, att, om bolagen rättade sig efter detta och således sänkte sitt brännvins alkoholhalt, ingenting vore vissare, än att innehafvarne af privilegierade rättigheter skulle komma att bibehålla sitt vid den högre alkoholstyrkan och därmed drifva en för bolagen ofördelaktig konkurrens, hvarpå nykterheten visserligen icke skulle komma att vinna. Från olika håll upplystes ock, att redan genomförda nedsättningar af alkoholhalten af samma anledning måst frångås och allt blifvit vid det gamla. Andra

meddelade, att deras bolag utan större svårighet genomfört den i sanning mycket begränsade reformen, hvilken heller icke tycktes hafva väckt någon egentlig uppmärksamhet. »Enligt hvad till och med jag minnes», yttrade ett af ombuden, det från Visby, »användes i forna dagar så godt som uteslutande 6-gradigt brännvin, d. v. s. brännvin af 49 % alkoholhalt. Så minskades styrkan till 46, 44 och ned till 40 %, och det bolag, jag representerar, säljer till och med icke så obetydligt med brännvin af 40 % styrka.» Mötet stannade vid ett uttalande, att det renade brännvinet borde hålla högst 44 % alkohol.»

Största betydelsen af detta uttalande ligger däri, att det betonar behovet af en fastslagen *maximigräns* för det salugilla brännvinets alkoholhalt. De gångna årens erfarenhet har mer än tillräckligt visat, att en laglig *minimigräns* därför är ganska obehöflig — något, som redan däraf borde tillräckligen styrkts, att bestämmelsen saknas i de flesta andra länders lagar. Konkurrensen håller tydligen tillräckligt vaksam vakt om den brännvinsförbrukande allmänhetens intresse af att för sina penningar icke erhålla »bara vatten». Men om nu än lagens bistånd verkligen skulle för detta ändamål påfordras, bör väl dock samsällsintresset i än högre grad påfordra bestämmandet af en *maximigräns* för den alkoholhalt, af hvars förödande och undergräfvande inflytelser samhället får i så många riktningar vidkännas de bedröfligaste erfarenheter. Det kan ju omöjligen förnekas, att ju starkare brännvinet är, desto lättare berusar det, desto fördärfligare påverkar det kroppens organer, och desto kraftigare utför det sin samhällsfientliga gärning. Är det då icke samhällets både rätt och plikt att åtminstone i någon mån hejda denna genom att göra den starka drycken mindre stark och att genom fastställandet af en viss *maximigräns* förhindra, att de nykterhetsvänliga bolagens sträfvanden i denna riktning på sätt ofvan omförmälsats varda paralyserade?

Erinrande om de anförda uttalandena, att en nedsättning från 46 till 44 % »knappast märkts», kan jag icke finna ändamålsenligt, att man efter sexton års väntan på en minskad alkoholstyrka nu skulle stanna vid en så omärklig reform som den af bolagsmötet förordade. Om man i Norge faktiskt nöjer sig med 37—39 % och i Danmark med 40 %, bör väl den svenske brännvinsförbrukaren kunna nöja sig med en lägre alkoholstyrka än 44 %.

I de »uppgifter», hvilka af förberörda bolagsmötes kommitterade år 1902 utgifvits rörande utskänkningsbolagens verksamhet under försäljningsåret 1900—1901, finner man rörande här ifrågavarande förhållande upplyst, att af de 94 fungerande bolagen i sin utskänkningsrörelse

28 försålde brännvin af 46 % alkoholhalt,
10 » » » 45 » »

26 försålde brännvin af 44 % alkoholhalt,

15 » » » 43 » »

8 » » » 42 » »

1 » » » 41 » »

3 » » » 40 » »

— för 3 bolag saknas hithörande uppgifter —

samt att i sin minuthandel

27 försålde brännvin af lägst 46 % alkoholhalt,

12 » » » » 45 » »

20 » » » » 44 » »

12 » » » » 43 » »

7 » » » » 42 » »

3 » » » » 41 » »

13 » » » » 40 » »

; att således 64 bo-

lag i sin utskänkingsrörelse försålde brännvin af 44—46 % alkoholhalt, men att 27 bolag ansett sina kundkretsar kunna nöja sig med brännvin af 43—40 % alkoholhalt; samt att vid utminutering 59 bolag tillhandahålla sina kunder brännvin af 46 till 44 % och att 35 bolag, om de än hålla sina kunder till handa brännvin af denna styrka, dock samtidigt utbjuda och försälja brännvin af 43—40 % alkoholhalt.

Sedan året 1900—1901 hafva väl åtskilliga förändringar i dessa afseenden gjort sig gällande, enär något antal bolag funnit sig böra sänka dittills vanliga alkoholhalten i sitt till salu hållna brännvin. Men då dessa fall till allra största antalet stannat öfver 43 %-gränsen, inverka de icke på det slutresultat, till hvilket de ofvan meddelade uppgifterna leda.

Och detta synes mig vara ett bestämdt konstaterande af det både möjliga och tillbörliga uti att nu taga ett nytt steg i förhandenvarande fråga för att såmedelst komma de nykterhetsvänliga bolagen till hjälp i deras sträfvan att nedbringa brännvinets förgiftningsstyrka. Aktiebolaget Göteborgssystemet i Göteborg, som redan 1889 i sin försäljning införde ett renadt brännvin till 44 % alkoholhalt, har från och med den 1 juli 1902 låtit det i sin både minuthandels- och utskänkingsrörelse efterträdas af ett, som blott håller 43 %; och aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm, som ur sin både minuthandels- och utskänkingsrörelse med den 1 oktober samma år aflyste det 49 % varmrenade brännvinet, utskänker sedan dess uteslutande ett 43 %-igt, utan att någon olägenhet häraf låtit sig förspörja. I sin minuthandel försäljer det däremot brännvin af olika alkoholstyrka, och jag tillåter mig här inrycka nedanstående ganska be-

lysande uppgifter, dem bolagets verkställande direktör på begäran benäget meddelat mig.

Under månaderna oktober—december 1902, då ännu 49 % brännvin ingick i bolagets försäljning, såldes af varmrenadt 49 % . . liter 225,508;
 » » 46 » . . » 533,628;
 » » 40 » . . » 62,157;

Summa liter 821,343.

Under månaderna oktober—december 1903, då försäljningen af det 49 %-iga upphört, såldes af varmrenadt 46 % liter 347,891;
 » » 43 » » 342,948;
 » » 40 » » 92,030;

Summa liter 782,869.

Om det verkligen så förhölle sig, som man så ofta hört uppgifvas, att »allmänheten» visat sig föredraga det starkare brännvinet framför det svagare, skulle ju efter indragningen af det 49 %-iga en stark ökning af det 46 %-iga bort hafva inträdt. Men det har icke så skett. Förbrukarne ha alldeles frivilligt föredragit det 43 %-iga framför det 46 %-iga och till och med afsättningen af det 40 %-iga har högst betydligt ökats, ehuru totalförsäljningsmängden icke obetydligt nedgått. Jag lämnar alldeles därhän, i hvad mån prisförhållandena här hafva spelat in. För mitt syfte är det alldeles nog, att jag kan med de anförda siffrorna konstatera, hurusom en betydande del af brännvinsförbrukarne själfmant föredragit ett svagare brännvin framför ett starkare, hvadan således det argument, som å det svagare brännvinets »osmaklighet» stöder sin opposition mot den föreslagna nedsättningen, bör vara tämligen paralyseradt.

Det var, som bekant, heller icke för smakens skull 1855 års lagstiftning i författningen införde bestämmelsen om en minimigräns för alkoholstyrkan i salugillt brännvin. Det utskott, som vid riksdagen 1853—54 framlade förslaget till nya brännvinsförfattningar, omtalar ärligt sina skäl för åtgärden. »Det lär», yttrar det, »vara både på vetenskapliga grunder utrönt och af erfarenheten besannadt, att fyllerilasten i sin styggaste skepnad egentligen väckes och underhålles genom vanan att förtära en vara, som är orenad af den i det vanliga råa brännvinet befintliga finkeloljan eller af andra ämnen, som medfölja eller till och med stundom med flit tillsättas för att göra varan skarp och retande. Denna till ny förtäring alltjämt manande skärpa, som ofta icke är förenad med verkligen högre sprithalt, är mer än någonting annat föranledande till drinkares oförbätterlighet; och utskottet tror, att ett stadgande i den syftning, som

33 § af författningsförslaget visar, skulle, om det noga handhafves, utgöra ett icke oviktigt steg till fyllerilastens minskning.» Men om än både de vetenskapliga grunderna och erfarenheten hade rätt för så vidt de riktade sig mot tillsatserna till och orenheten af det då vanliga brännvinet, är det alldeles klart, att man fullkomligt misstog sig i sin förhoppning att *fylleriet* skulle *minska* genom *höjandet* af brännvinets alkoholstyrka. Verkan af denna åtgärd måste bli en alldeles motsatt. Och det torde icke vara ur vägen att vid åtanken å de 41,677 personer, som under år 1901 här i landet dömdes för fylleri, fråga sig, i hvad mån 33 § i vår försäljningslag kan anses medskyldig till dessa för vårt folks heder så be-
dröfliga, ärligen återupprepade sifffertal. Ehuru brännvinsförbrukningen i Danmark, som bekant, är vida större än hos oss, veta dock alla att vits-
orda, hurusom den danske brännvinsförbrukaren vida mindre ofta berusar sig än den svenske; kan ej ett skäl bland andra härför ligga däri, att det svenska brännvinet faktiskt vanligen är så mycket alkoholstarkare än det danska?

I följd af förordningen den 16 juli 1886 nedsattes i Finland minimigränsen för det salugilla brännvinets alkoholstyrka från 46 proc. till 40 proc., i syfte att så småningom »föranleda en förändring af smaken», som just genom det starka brännvinet vandes vid krafvet på ökad styrka äfven i andra dryckesvaror. I det betänkande, som den 22 maj 1890 med förslag till ändrade brännvinsförfattningar afgafs af en för detta syfte tillsatt kommitté, föreslog emellertid kommittén, att sagda gräns måtte ytterligare nedsättas; och är den nu bestämd till 35 proc. eller just den siffra, hvilken vår Riksdags Första Kammare icke tvekade att redan 1887 godkänna.»

Motionärens framställning afser dels införande i gällande författning af en bestämmelse om viss maximistyrka hos brännvin, som saluhålles vid minuthandel och utskänkning, dels ock sänkning af den hittillsvarande minimigränsen för alkoholhalten hos sådant brännvin till 35 procent. Till stöd för sitt förslag om fastställande af en maximigräns åberopar motionären, bland annat, förhandlingarna vid andra allmänna mötet emellan ombud för styrelser för utskänkningsbolag i riket, hvilket möte hölls i Stockholm den 2, den 3 och den 4 mars 1903.

Af den i tryck tillgängliga redogörelse öfver sagda möte framgår, att mötet enats om ett uttalande, att det renade brännvinet borde hålla högst 44 procent alkohol. Vid mötet lämnades den upplysningen att, i anledning af därom framställd förfrågan, fyrtiosex utskänkningsbolag yttrat sig tillmötesgående beträffande en begränsning i antydd riktning, några bolag

dock med vissa förbehåll, samt att allenast åtta bolag ställt sig däremot afvisande. Under den vid mötet hållna öfverläggningen yttrades, bland annat, att, om bolagen sänkte sitt brännvins alkoholhalt, innehafvare af privilegierade rättigheter kunde befaras komma att bibehålla den högre alkoholhalten å af dem saluhållet brännvin och därigenom ofördelaktigt konkurrera med bolagen, ett förfaringssätt, som ingalunda gagnade nykterheten. Det framhölls därjämte, att flera bolag det oaktadt själfmant ned-satt brännvinets styrka, utan att någon olägenhet däraf förmärkts. Om-budet för ett bolag meddelade dock, att bolaget försökt en sådan ned-sättning, men nödgats återgå till förutvarande förhållanden, då det visat sig, att åtgången af brännvin minskats, under det att förbrukningen af de billiga konjakssorterna om 46—50 procent alkoholhalt betydligt ökats.

De i motionen anförda statistiska uppgifterna utvisa, att under försäljningsåret 1900—1901 högsta alkoholhalten varit 46 procent och den lägsta 40 procent hos det brännvin, som utskänkningsbolagen då utskänkt eller tillhandahållit vid minuthandel. I motionen omförmäles därjämte, att aktiebolaget Göteborgssystemet i Göteborg sedan den 1 juli 1902 vid såväl utskänkning som minuthandel icke saluhåller brännvin till högre alkoholhalt än 43 procent. Icke heller aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm använder alltsedan den 1 februari 1891 i sin utskänkningsrörelse brännvin af högre alkoholstyrka än 43,1 procent, utan att någon olägenhet däraf försports; tvärtom har en betydlig omsättning af detta slags brännvin förekommit. Vid minuthandeln tillhandahåller sistnämnda bolag fortfarande brännvin med högre alkoholhalt, dock icke öfver 46 procent.

Hvad nu anförts synes bevillningsutskottet ådagalägga, att utskänkningsbolagen inom landet för närvarande själfmant sträfvat att nedbringa alkoholhalten å det af dem saluhållna brännvinet, och utskottet finner för sin del, att det af motionären afsedda, behjärtansvärda syftet lämpligast vinnes därigenom, att allmänheten så småningom vänjes vid svagare brännvin.

Såsom motionären framhåller, har i utlandet sedan längre tid tillbaka försålts brännvin med lägre alkoholhalt än den i Sverige begagnade. Så är i Finland minimigränsen för närvarande lagbestämd till 35 procent. I Norge och Danmark, där någon fastställd begränsning af brännvinets styrka icke lär finnas, innehöll faktiskt det i handeln förekommande brännvinet redan år 1887 mindre alkohol än det för närvarande hos oss saluhållna, i Norge 37—39 procent och i Danmark omkring 40 procent.

En i författningen fastslagen maximigräns om 40 procent skulle omöjliggöra försäljningen af vissa slag af brännvin, såsom pomeransbrännvin och kumminbrännvin äfvensom whisky, hvilka samtliga innehålla öfver

40 procent alkohol. Bestämmandet af sagda maximigräns skulle därjämte sannolikt afsevärdt öka förbrukningen af de billiga, alkoholstarkare, konjakssorterna, hvilket utskottet, särskildt ur nykterhetssynpunkt, icke kan finna önskvärdt.

Med stöd af hvad nu anförts, håller bevillningsutskottet före, att det icke är lämpligt fastställa en bestämd maximistyrka hos det salugilla brännvinet, och utskottet afstyrker därför motionen i denna del.

Mot den af motionären föreslagna nedsättningen af den nuvarande minimigränsen till 35 procent har bevillningsutskottet däremot icke något att erinra. Redan år 1887 antog, på förslag af det dåvarande bevillningsutskottet, Första Kammaren denna minimigräns, fastän frågan den gången förföll med anledning af Andra Kammarens skiljaktiga beslut i ärendet. Vid 1888 års riksdag enades båda kamrarna om den nu gällande minimigränsen 40 procent, hvilken förordats af bevillningsutskottet vid sagda riksdag, enär det enligt utskottets mening vore angeläget, att den »öfverdrifvet höga alkoholhalten nedsattes åtminstone något», men den af motionären redan då föreslagna gränsen 35 procent vore »en alltför stor reform för att på en gång bära vidtagas».

Emellertid synes tiden för en ytterligare sänkning af ifrågavarande minimigräns nu vara kommen, och bevillningsutskottet biträder därför motionen i denna del.

Bevillningsutskottet hemställer alltså,

3:o) att Riksdagen i anledning af herr *Wieselgrens* förevarande motion ville för sin del besluta, att § 33 i gällande brännvinsförsäljningsförrättning skall erhålla följande förändrade lydelse:

»§ 33.

Brännvin, som är försatt med något för hälsan skadligt ämne eller icke är renadt eller hvars styrka ej uppgår till minst 35 procent, får ej vid minuthandel eller utskänkning till salu hållas.»

Ang. förbud
för innehaf-
vare af rätt-
ighet till
försäljning
af brännvin
att själf eller
genom om-
bud afsluta
köp om för-
säljningslo-
kalen å min-
dre belopp
än 250 liter
m. m.

Herr *Erikson* i Öfre Odensvi jämte medmotionärer hafva i motio-
nen n:o 120 hemställt,

»att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t an-
hålla, det tacktes Kungl. Maj:t låta utreda och för Riksdagen framlägga
förslag om sådan ändring i nu gällande kungl. förordning den 24 maj
1895, att det icke må vara tillåtet innehafvare af rätt till minuthandel
med eller utskänkning af brännvin att själf eller genom ombud afsluta
köp om brännvin eller därmed jämförliga spirituösa drycker i mindre
partier än 250 liter på annat ställe än i den tillåtna försäljningslokalen
och ej heller att utlämna den försålda varan, förrän han för densamma
erhållit full likvid».

Till stöd för detta förslag har i motionen anförts, bland annat, följande:

»Det särskilda utskott, som vid 1853—1854 års riksdag haft att ut-
arbeta förslag till brännvinshandelns ordnande, likasom de vid nämnda
riksdag i frågan väckta 34 motioner, synes hafva afsett att i möjligaste
mån inskränka kroglifvet och att fördela minuthandeln på så få bestämda
lokaler som möjligt; utskottet har äfven fäst at stort afseende vid om
brännvinet skulle få förtäras på försäljningsstället eller *afhämtas*; att ut-
skottet icke tänkt sig att det skulle tillåtas den, som förvärfvat rätt till
minuthandel med eller utskänkning af brännvin, att leverera den försålda
eller betingade varan till sina kunder å annan ort än i den lokal, där
försäljningen skett, bekräftas af de motiv, som utskottet åberopat för sitt
förslag, och förklaras ytterligare af den grund till fördelning af vinsten,
som utskottet föreslagit; utskottets tankegång i detta hänseende har äfven
funnit uttryck i dess förslag till förordning, hvaruti det var föreskrifvet,
att det, som säljes i parti- eller minuthandel, icke får *afhämtas* i mindre
partier än det minsta, som i hvarterdera fallet säljas må, och att hvad som
sålts i utskänkningslokal får å stället förtäras eller därifrån *afhämtas*.

Uti § 2 af nu gällande kungl. förordning den 24 maj 1895 har
ordet *afhämtas* blifvit ersatt med ordet *utlämnas*, och huru obetydlig denna
förändring vid första påseendet synes vara, är dock ändamålet med den
ordnade brännvinshandeln därigenom på ett ganska betänkligt sätt rubbad;
helt visst afsåg den kungl. förordning, som trädde i kraft den 1 januari
1855, att minuthandeln med och utskänkningen af brännvin skulle vara
inskränkt till vissa bestämda lokaler, då däremot, med den tolkning, som
gifves åt nu gällande kungl. förordning den 24 maj 1895, den, som för-
värfvat rätt till minuthandel med eller utskänkning af brännvin, numera
finner sig oförhindrad att leverera den försålda eller betingade varan till
sina kunder i skilda delar af landet och dymedelst förtaga den goda ver-

kan till nykterhetens främjande, som försäljningsställes minskning eljest bort medföra.

Ändamålet med den ordnade brännvinshandeln har sålunda från början afsett att i möjligaste mån inskränka förbrukningen; innehafvare af rätt till minuthandel med eller utskänkning af brännvin fatta emellertid sin uppgift på ett helt annat sätt, de söka nämligen genom annonsering, utsändande af agenter och tillmötesgående med att leverera den försålda eller betingade varan till sina kunder i skilda orter inom landet att uppdrifva försäljningen så mycket som möjligt. Till och med de för ändamålet bildade bolag, »som skola hafva till ändamål endast att i sedlighetens intresse ordna och öfvervaka minuthandeln med och utskänkningen af brännvin inom staden och icke afse att bereda vare sig delägare vinning utöfver årlig ränta med högst fem procent å de af delägarne tillskjutna kontanta medel eller staden någon ekonomisk fördel utöfver den vinst, som enligt gällande förordning kan densamma tillkomma», anse sig oförhindrade att i möjligaste mån uppdrifva försäljningen. Belysande i sådant hänseende är en af styrelsen för ett sådant bolag affattad årsberättelse, där styrelsen bland annat skrifer: »oaktadt omfattande annonsering och spridande af priskuranter, har styrelsen på grund af den starka konkurrensen från Västrakarr, Vara med flera platser ej kunnat ernå den omsättning, som önskligt vore».

Vi hafva med det anförda sökt visa, att det ursprungligen varit lagstiftarnes mening, att minuthandeln med och utskänkningen af brännvin skulle vara lokaliserad vid därför bestämda lokaler, å hvilka rätt till sådan handel förvärfvats; vi hålla före, att den kungl. förordning, som trädde i kraft den 1 januari 1855, äfven till en början fann sådan tillämpning; nu har emellertid de mer och mer utvecklade samfärdsmedlen och förordningens numera mindre stränga bestämmelser möjliggjort för innehafvare af nämnda rättigheter att sprida sin vara till aflägsna orter, och härigenom har, enligt vårt förmenande, förordningen om brännvinshandelns ordnande förlorat sin effektivitet.»

Förevarande motion afser förbud för innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin att ej mindre själf eller genom ombud afsluta köp om brännvin eller därmed jämförliga spritdrycker i mindre partier än 250 liter å annat ställe än i den tillåtna försäljningslokalen, än äfven utlämna försåld vara, förrän han för densamma erhållit full betalning.

Hvad beträffar motionen i dess förra del, anser bevillningsutskottet, att innehafvaren af en sådan försäljningsrätt icke torde kunna förmenas

att själf afyttra sina varor utom sin försäljningslokal. Att meddela en bestämmelse i den riktning motionärerna föreslagit vore, enligt utskottets mening, en alltför sträng åtgärd. En innehafvare af en rättighet af ifrågavarande beskaffenhet skulle därigenom betagas möjligheten att vid avslutande af köp anlita telefon, telegraf, bref och dylikt, hvilket jämväl från allmänhetens sida skulle vålla afsevärd olägenhet. Rörande frågan om rätt att begagna kringresande agenter för salubjudande af spritdrycker har bevillningsutskottet, i anledning af två andra i ämnet väckta motioner, här ofvan afgifvit yttrande, hvadan utskottet icke finner något ytterligare uttalande i detta ämne från utskottets sida vara erforderligt.

Vidkommande härefter motionen i dess senare del anser bevillningsutskottet tillräckliga skäl icke föreligga för ett stadgande sådant som det af motionärerna åsyftade. Utskottet finner väl, att det ledande motivet till deras framställning varit önskan att befrämja nykterheten, men det synes utskottet, att en bestämmelse i nu förevarande afseende — utom det att densamma helt säkert hos allmänheten skulle väcka ovilja — skulle blifva synnerligen svår, ja omöjlig att vid tillämpningen öfvervaka. Den i § 34 uti ifrågakomna förordning införda föreskriften, att man icke är berättigad söka betalning för brännvin, som utborgats vid utskänkning eller ock vid minuthandel till mindre belopp än 50 liter, bör enligt utskottets mening i afsevärd mån vara ägnad att afhålla en innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin från att, åtminstone i små partier, utlämna varor annorledes än mot kontant betalning.

Med stöd af hvad sålunda anförts, hemställer bevillningsutskottet,

4:o) att herr *Eriksons* och hans medmotionärers förevarande motion angående förbud för innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin att själf eller genom ombud afsluta köp om brännvin i mindre belopp än 250 liter utom försäljningslokalen m. m. icke måtte af Riksdagen bifallas.

I motionen n:o 141 har herr *Lundgren* hemställt, att Riksdagen ville besluta om vissa, i ett motionen vidfogadt förslag närmare angifna förändringar i §§ 1, 2, 8, 13 och 18 uti ifrågavarande förordning. *Ang. §§ 2, 8, 13 och 18 i förordningen.*

Motionären har i motionen n:o 179 närmare framhållit skälen för de af honom sålunda förordade ändringar i nyssberörda förordning och har därjämte, med frånträdande af sitt förra förslag, i hvad detsamma rörde §§ 1 och 2, framställt förslag till ny affattning af sistnämnda §.

Vid det förhållandet, att motionären afstått från sitt förslag beträffande ändring af § 1 i förordningen, anser sig bevillningsutskottet böra afgifva utlåtande allenast öfver detta förslag, i hvad det angår förändring af §§ 2, 8, 13 och 18 i förordningen.

Den af motionären ifrågasatta nya lydelsen af dessa §§ är följande:

»§ 2.

Vid partihandel — — — — — på försäljningsstället förtäras.
Vid partihandel får icke användas mindre än 250 liters kärl.

§ 8.

1. (Oförändradt.)
2. För hvarje år skall — — — — — äfvensom i hvilken trakt af staden, dock utan angifvande af viss byggnad eller person, hvarje försäljningsställe finnas må o. s. v. (oförändradt).

§ 13.

1. Vid sådan hälsobrunn — — — — — kommunalstyrelse lämnats tillfälle att därom yttra sig. I stad, där spritbolag finnes, får utskänkningsrättighet af här omhandlad beskaffenhet icke beviljas, med undantag för passagerarefartyg.

§ 18.

1. (Oförändradt.)
2. (Oförändradt.)
3. Bolag må icke genom ombud — — — — — utgå med viss andel af vinsten. Innehafvare af öfverlåten rättighet äger lika litet som

det bolag, af hvilket rättigheten erhållits, att genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin i minut, hvarken inom eller utom den stad, där rättigheten utöfvas.»

I motionen n:o 141 har herr *Lundgren* till en början anført följande:

»Vid genomläsande af den kungl. förordningen den 24 maj 1895 angående villkoren för försäljning af brännvin och andra spirituösa drycker finner man, att denna förordning åsyftar, bland annat, dels att brännvinsförsäljningen — i hvilken försäljning, enligt § 1 mom. 2, inbegripas alla spirituösa drycker af högre alkoholhalt än 25 procent — skall i sedlighetens intresse hållas inom vissa gränser, och dels att, där spritbolag finnes, nettovinsten på försäljningen genom såväl utminutering som utskänkning skall helt och hållet tillfalla det allmänna.

Till befrämjande af dessa allmänt gagneliga syftemål torde, för vinnande af större tydlighet i bestämmelserna härom, några ändringar eller tillägg i förevarande förordning vara af behovet påkallade.»

De närmare skälen till sitt ofvanberörda ändringsförslag har motionären framställt i motionen n:o 179 på följande sätt:

»Beträffande först § 2 af ifrågavarande förordning torde det icke vara obekant, att bestämmelserna i denna paragraf ej sällan kringgås eller åsidosättas. Under förliden höst till exempel skedde detta i stor skala, enligt hvad personalen vid åtskilliga järnvägsstationer varit i tillfälle iakttaga. Förfarandet var, att minsta tillåtna försäljningskvantiteten brännvin, eller 250 liter, fördelats på fem stycken femtioliterskärl, hvilka alla adresserats till en och samme person. Enär denne hvarken ägde rätt till utminutering eller utskänkning af brännvin och icke heller hade för egen del bruk för alltsamman, måste tydligen några af femtioliterskärlen varit afsedda för andra personer. På detta sätt har ett stort antal sändningar af artikeln brännvin tillställts olika personer, utan att vederbörande ansett sig kunna ingripa och hämma detta mot syftet med denna paragraf stridande tillvägagångssätt.

Att dryckenskapen härigenom i betydande mån befrämjats är uppenbart, likasom att nettovinsten på minutförsäljningen undandragits det allmänna. Om vederbörandes hållning berott på slapphet eller på ovisshet om utgången af anställande af åtal eller på andra skäl, låter jag vara osagdt. Men helt säkert skulle efterlefnaden af sagda paragraf i hög grad betryggas, om den bestämmelsen tillades paragrafen, att hela minsta försäljningskvantiteten, 250 liter, skall inrymmas i ett kärl.

Motionen innehåller förslag, att denna bestämmelse skulle gälla endast för artikeln brännvin; men enligt fackmans för mig sedermera uttalade mening skulle det vara vida bättre, om den gjordes gällande för alla i

förordningen åsyftade spirituösa drycker. Utan att medföra någon som helst olägenhet skulle, genom sådan ändring, paragrafens efterlefnad i ansenlig mån betryggas.»

Sedan motionären här afgifvit sitt ändrade förslag till lydelsen af § 2, fortsätter han sålunda:

»Beträffande ändringarna i §§ 13 och 18, så ha förslagen härom tillkommit på grund af de i här åtföljande bilaga antydda förhållanden. Dessa förhållanden bestå i hufvudsak däruti, att 1:o vederbörande länsstyrelse fastslagit icke endast, enligt § 8 mom. 2, »i hvilken trakt af staden hvarje försäljningsställe finnas må», utan jämväl i hvilken byggnad en af de sedermera åt ett för ändamålet bildadt spritbolag öfverlätna utskänkningsrättigheterna skulle förläggas, och att 2:o enskild persons, under åberopande af § 13, gjorda framställning om erhållande af särskild utskänkningsrättighet vid sidan af spritbolaget och helt och hållet oberoende af detta, blifvit af samma länsstyrelse beviljad.

I och med detsamma en rättighet på förhand fastkedjas vid viss byggnad, måste rättigheten förlora i värde till förmån för husägaren, vare sig rättigheten utbjudes på auktion eller öfverlämnas åt ett spritbolag.

Utbjudes rättigheten på auktion, enligt § 9 mom. 1, är det väl endast husägaren, som kan uppträda såsom spekulant; och då ingen annan vågar bjuda på rättigheten, kan husägaren inropa den för en spottstyfver, hvilket innebär ekonomisk förlust för det allmänna och dito vinst för enskild person.

Öfverlämnas en dylik rättighet, tillika med alla de öfriga försäljningsrättigheterna, åt ett spritbolag, måste bolaget känna sig bundet i sin verksamhet genom det beroende, i hvilket bolaget till följe af den vid viss byggnad fjättrade rättigheten kommit till husägarens godtycke och vinningslystnad, och bolaget kan då icke, hvarken i sedligt eller ekonomiskt afseende, begagna denna rättighet på det sätt bolaget haft för afsikt att göra, och som öfverensstämmer med bolagets uppgift.

När på grund af § 13 vederbörande länsstyrelse beviljar enskild person för någon del af året en utskänkningsrättighet, som är helt och hållet fristående och oberoende af det i staden varande spritbolaget, så måste följden häraf blifva, att bolaget lider intrång i sin verksamhet, och att bolagets nettovinst minskas. Bolaget kan icke uppfylla sina åligganden att, enligt § 18 mom. 1, ordna och öfvervaka minuthandeln med och utskänknings af brännvin inom staden, när bolaget icke, såsom ju meningen är, enligt § 9 mom. 2, erhållit *all* denna försäljning i sina händer, utan enskild person tilldelats en brännvinsförsäljningsrättighet, som bolaget icke har den ringaste befattning med, och som alltså utgör ett spritbolag vid sidan af det verkliga spritbolaget, endast med den skillnad, att den förra

behåller nettovinsten för egen del, medan det senare måste afstå all sin nettovinst åt det allmänna.

En dylik rättighet kan ej gärna betraktas annat än som ett särskildt privilegium (§ 6 mom. 1), som dock numera ej får inrättas.

Då emellertid såväl förläggandet af en utskänkningsrättighet till viss byggnad som upplåtandet åt enskild person af utskänkningsrättighet, att utöfvas vid sidan af befintligt spritbolag, blifvit, enligt bilagan, det förra af stadsfullmäktige och det senare af enskild person, öfverklagade i vederbörlig ordning utan att medföra åsyftadt resultat, torde häraf framgå, att de föreslagna ändringarna i §§ 13 och 18 äro af behovet påkallade.»

Vid motionen n:o 179 finnes fogad Kungl. Maj:ts resolution den 25 september 1903 på de besvär, musikläraren Alfred Lundgren anført öfver Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Hallands län resolution den 5 juni 1903 i fråga om tillstånd för änkan Albertina Sandberg att i Varbergs hotell under viss tid idka utskänkning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker under de närmare omständigheter, som i förstnämnda resolution omförmälas.

Motionären föreslår till en början, att i § 2 brännvinsförsäljningsförordningen skulle intagas stadgande därom, att vid partihandel med brännvin allenast finge användas kärl, som rymde hela det tillåtna minsta försäljningsbeloppet 250 liter. Han anför såsom skäl för denna förändring, att det skulle inträffat, att beloppet fördelats på flera kärl, visserligen adresserade till samma person, men likväl under sådana omständigheter, att anledning funnes för antagandet, att de olika kärlen skulle tillställas flera, skilda personer. Äfven om ett sådant förfarande som det af motionären omtalade understundom äger rum, finner bevillningsutskottet emellertid tillräckligt skäl icke föreligga till att meddela en bestämmelse i den riktning motionären åsyftar, särskildt med hänsyn därtill, att en dylik föreskrift skulle, utan motsvarande gagn för nykterheten, i vissa afseenden förorsaka olägenhet.

Beträffande § 8 i förordningen hemställer motionären, att i denna paragrafs 2 mom. uttryckligt förbud skulle meddelas mot att vid förslag till försäljningsställenas antal angäfvos, förutom trakten af staden för hvarje försäljningsställe, jämväl viss byggnad eller person. Bevillningsutskottet kan emellertid icke heller i denna del tillmötesgå motionären. Ifrågavarande moment meddelar nämligen allenast föreskrift om innehållet af det förslag, som magistraten har att rörande brännvinsförsäljningsrättigheterna inom staden årligen afgifva till Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

Det är sålunda sistberörda myndighet obetaget att besluta efter omständigheterna. Att Kungl. Maj:ts befallningshafvande, såsom i det af motionären åberopade ärende, i visst fall äfven fastställt byggnaden, där utskänkingsställe skulle finnas, synes utskottet ingalunda berättiga till en förändring af hithörande stadganden, mot hvars tillämpning för öfrigt, såvidt utskottet har sig bekant, några allmänna klagomål icke försports.

Med stöd af förut omförmälda rättsfall har motionären därjämte gjort framställning om sådan ändring af § 13 mom. 1 i förordningen, att i stad, där utskänkingsbolag funnes, Kungl. Maj:ts befallningshafvande allenast skulle äga att för passagerarefartyg meddela i sagda moment åsyftad tillfällig rättighet till utskänkning af brännvin. Bevillningsutskottet finner emellertid icke de af motionären åberopade omständigheter utgöra tillräckligt skäl för upphäfvande af ifrågavarande, Kungl. Maj:ts befallningshafvande medgifna rätt att i särskilda fall för kortare tid än ett år meddela utskänkingsrättighet.

Vidkommande slutligen den af motionären föreslagna ändringen af § 18 mom. 3 anser bevillningsutskottet, vid det förhållande, att utskottet i annat sammanhang här ofvan afgifvit yttrande öfver framställt förslag till förbud för innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin att till annan än innehafvare af sådan försäljningsrätt genom ombud salubjuda eller upptaga beställning å brännvin i mindre belopp än 250 liter, något nytt uttalande i detta ämne från utskottets sida icke vara erforderligt.

I anledning af hvad sålunda anförts, hemställer bevillningsutskottet,

5:o) att herr *Lundgrens* förevarande båda moti-
oner om ändring af §§ 2, 8, 13 och 18 i brännvinsförsälj-
ningsförordningen icke måtte till någon Riksdagens åt-
gård föranleda.

Stockholm den 24 mars 1904.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

vid punkten 1:o):

af herr *Beckman*, som anför:

»Bevillningsutskottet har icke bestridt, att utbudandet af spritvaror genom kringresande inhemska agenter, särskildt å landsbygden, öfvar ett för nykterheten i hög grad menligt inflytande. Utskottet erkänner fastmer, att missförhållandet är af den allvarliga beskaffenhet, att det påkallar statsmakternas ingripande. Men utskottet förmenar, att artikel 17 i franska handelstraktaten ställer sig hindrande i vägen för den af motionärerna ifrågasatta åtgärd. Ett förbud för innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin att hos annan än innehafvare af dylik försäljningsrätt genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar i mindre belopp än 250 liter skulle nämligen — enligt utskottets åsikt utan gagn för nykterheten — betaga landets egna sprithandlare en rättighet, som tillkomme franska och med dem likställda utländska undersåtar.

Att den af motionärerna föreslagna åtgärden icke skulle gagna nykterheten synes vara en uppfattning, som hvilar på synnerligen lös grund. Tvärtom talar sannolikheten för, att det ifrågasatta förbudet skulle i väsentlig mån inskränka det hejdlösa utbudandet af spritdrycker på landsbygden. Och för vinnandet af detta viktiga mål läser icke alltför stort afseende böra fästas vid den påpekade bristen på likställighet mellan in- och utländska försäljare. Detta så mycket mindre som det synes antagligt, att gällande tull å utländska spritvaror jämte den fraktkostnad, som varornas hitsändande betingar, i förening med nödvändigheten för utländska handelshus att taga tillbörlig hänsyn till priserna å handelsmarknaden, skall medverka därtill, att dessa handelshus icke skola finna med sin fördel förenligt att genom kringresande agenter salubjuda och upptaga beställningar å spritvaror i mindre myckenheter. I detta sammanhang må här erinras om det i motionerna omförmälda, af chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet den 8 mars 1895 gjorda uttalande, att franska

handelshus i allmänhet drifva sina förnämsta affärer med svenska brännvinsförsäljare och att köpeaftal direkt med konsumenterna torde vara af jämförelsevis ringa omfattning. Därest det emellertid i verkligheten mot förmodan skulle visa sig, att, sedan den af motionärerna förordade förändrade lagstiftningen blifvit genomförd, ombud för utländska handelshus i större utsträckning resa omkring inom riket och upptaga beställningar å brännvin i mindre partier än det lägsta i författningen medgifna försäljningsbeloppet, så lär tidpunkten då vara inne att tillse, hvilka åtgärder till stäffandet däraf böra vidtagas. Men den omständigheten, att en sådan handelsrörelse möjligen *kan* uppkomma, får icke utgöra hinder för införandet i författningen af den nu ifrågasatta, för nykterhetens befrämjande inom landet mycket betydelsefulla bestämmelsen.

I Norge, för hvilket land ifrågavarande handelstraktat, såsom bekant, äfven gäller, fann man sig redan år 1894 oförhindrad att i den »Lov om Brændevins Salg och Utskjænkning», som den 24 juli sagda år utfärdades att tillämpas från och med den 1 januari 1896, gifva § 13 följande lydelse: »Bestilling paa Brændevin i Partier eller mindre Dele maa ikke optages af nogen, medmindre Bestillingen gjøres af Samlag eller andre till Udsalg eller Udskjænkning af Brændevin berettigede». Den kommitté, som utarbetade förslag till denna lag, förklarade sig icke kunna i gällande handelstraktater finna något hinder för en bestämmelse sådan som den nyssnämnda, hvilken för öfrigt angifves hafva till syftemål att stäffa enahanda missförhållanden som de i förevarande motioner omförmälda.

Utöfver här åsyftade tillägg till § 4 mom. 2 af gällande brännvinsförsäljningsförrättning hafva motionärerna gjort framställning därom, att § 18 mom. 3 och § 42 i sagda förrättning skulle underkastas den omarbetning, som betingades af den ifrågasatta förändringen af § 4 mom. 2.

Som § 18 mom. 3 innehåller förbud för utskänkningsbolag att genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin, skulle ett uteslutande ur momentet af denna bestämmelse komma att uti ifrågavarande afseende likställa bolag med annan innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin, eller, med andra ord, utskänkningsbolagen skulle erhålla en vidsträcktare rätt än de för närvarande äga. Då det emellertid synes olämpligt att öka bolagens rättigheter, lär § 18 mom. 3 böra bibehållas vid sin nuvarande lydelse, vid hvilket förhållande i § 4 mom. 2 bör inflyta en erinran om utskänkningsbolagens särställning i förevarande hänseende.

Den i sistberörda § införda nya bestämmelsen påkallar ett tillägg till § 42.

Med stöd af hvad ofvan anförts hemställas under 1:o)

a) att Riksdagen, i anledning af herrar *Åkerbergs* och *Widéns* förevarande motioner, måtte för sin del besluta, att § 4 mom. 2 i gällande förordning angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. den 24 maj 1895, sådant sagda moment lyder enligt kungl. kungörelsen den 25 september 1897, skall erhålla följande förändrade lydelse:

»Innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin må ej låta vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, där han sin försäljningsrättighet utöfvar, till köpare utlämna brännvin i mindre belopp än 250 liter.

Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin hos annan än innehafvare af dylik försäljningsrätt genom ombud till salu utbjuda eller upptaga beställningar å brännvin i mindre belopp, än nyss är nämndt; om sådant bolag, som i § 9 mom. 2 sägs, är i detta hänseende särskildt stadgadt;» samt

b) att, för den händelse den i punkten a) här ofvan gjorda hemställan varder af Riksdagen bifallen, Riksdagen jämväl måtte för sin del besluta, att § 42 i ofvannämnda förordning, sådan berörda § lyder enligt kungl. kungörelsen den 25 september 1897, skall erhålla följande förändrade lydelse:

»§ 42.

Idkar någon minuthandel med eller utskänkning af brännvin vid tillfälle, då försäljningsrätten ej utöfvas får, eller å annat ställe, än därtill uppgifvet är, eller förbryter sig någon mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är om brännvins utlämnande å annat ställe än det, där han sin försäljningsrätt utöfvar, *eller om utbjudande till salu eller upptagande af beställningar å brännvin genom ombud*, eller tillåter den, som icke är till utskänkning berättigad, att, då han i parti eller genom minuthandel säljer brännvin, något af det sålda på försäljningsstället förtäres eller afhämtas i mindre belopp,

än han är berättigad föryttra, eller förbryter sig den, som till minuthandel med eller utskänkning af brännvin berättigad är, mot § 26 mom. 3 och 5 eller § 27, böte första gången från och med 30 till och med 60 kronor samt andra gången från 60 till och med 120 kronor och vare dessutom andra gången sin rätt till minuthandel eller utskänkning förlustig. Lag samma vare, om den, som erhållit rättighet till utskänkning å passagerarefartyg, utöfvar densamma annorledes, än i § 13 mom. 2 medgifvet är, eller utan att iakttaga de inskränkningar därvid, som i öfrigt kunna hafva blifvit af Kungl. Maj:ts befallningshafvande jämlikt samma lagrum föreskrifna;

af herrar *Tillberg, G. Jansson, Almqvist och Eklund*, hvilka instämt i den af herr Beckman afgifna reservationen, samt

af herrar *Höjer, Lindblad och F. O. Berg*.

vid punkten 2:o):

af herrar *G. Jansson, Beckman och Eklund*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag i denna punkt bort hafva följande lydelse:

»Med anledning däraf att motionären fäst uppmärksamheten på det förfaringssätt, som i förevarande hänseende råder hos nationsföreningarna vid universitetet i Uppsala, har det inom bevillningsutskottet erinrats därom, att nationsföreningarna tillhandahålla sina medlemmar spritvaror ej allenast till förtäring vid festliga tillställningar å föreningens lokal utan äfven understundom till afhämtning, därvid det lär inträffat, att spritvaror försålts äfven till icke-nationsmedlemmar. Några nationsföreningar lära visserligen på senaste tiden hafva beslutat, att någon försäljning af spritvaror icke vidare skulle äga rum, men därmed torde afses allenast försäljning till afhämtning, hvadan utskänkning vid festliga sammankomster å nationslokalerne fortfarande kan antagas komma att försiggå.

Den af motionären åberopade § i gällande brännvinsförsäljningsförordning kräfver utan tvifvel en ändring i den af motionären angifna riktning. Bevillningsutskottet finner ett stöd för denna sin åsikt i den omständigheten, att de dömande myndigheterna synas tveksamma om

den rätta tillämpningen af sagda § vid fråga om klubbar och andra föreningar. Motionären har anført ett rättsfall från år 1903, utvisande, att såväl vederbörande underdomstol som ock de båda öfverrätterna frikännt en förenings klubbmästare, hvilken åtalats för olaga brännvinsförsäljning under de i motionen närmare omförmälda förhållanden. År 1898 erhöll emellertid ett åtal för ett nästan enahanda förfarande en helt annan utgång. Kassaförvaltaren i en förening fälldes nämligen då till ansvar, för det han af det för föreningens räkning inköpta, ur dess kassa betalda förråd af spritvaror låtit tillhandahålla föreningens medlemmar till förtäring på stället smärre myckenheter, mot det att hvarje mottagare af sådana varor godtgjorde föreningens kassa, för hvad han bekommit.

Bevillningsutskottet finner sig därför böra biträda motionärens hemställan. Det synes utskottet vara stridande mot författningens anda och mening, att en klubb eller annan förening tillhandahåller sina medlemmar spritdrycker utan att, i likhet med andra innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin, hafva därtill undfått vederbörligt tillstånd. Genom nu omförmälda förfaringssätt undandrager sig nämligen klubben eller föreningen att såväl erlägga stadgad försäljningsafgift som ock efterkomma de i gällande författning lämnade ordningsföreskrifter.

Mot den af motionären föreslagna nya lydelsen af § 4 mom. 1 har utskottet allenast den erinran att framställa, att, då det mångtydiga uttrycket »slutet sällskap» vid tillämpningen torde kunna gifva anledning till afsevärd svårighet, detta uttryck icke bör uti förevarande moment komma till användning. Uttrycket »klubb eller annan förening» synes utskottet tillräckligt angifva en sammanslutning af åsyftad beskaffenhet.

Med stöd af hvad bevillningsutskottet sålunda anført hemställer utskottet:

2:o) att Riksdagen, i anledning af herr *Waldenströms* ifrågavarande motion, måtte för sin del besluta, att § 4 mom. 1 i gällande förordning angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. den 24 maj 1895, sådant sagda moment lyder enligt kungl. kungörelsen den 25 september 1897, skall erhålla följande förändrade lydelse:

»Ej må någon tillhandagå allmänheten eller medlemmar af klubb eller annan förening med anskaffande af brännvin i mindre belopp, än han själf äger försälja»;

samt af herr *F. O. Berg*.

Härjämte hafva nedannämnde herrar ledamöter i utskottet begärt få antecknadt, att de icke deltagit,

herrar *Weinberg* och *Brodin* i behandlingen af de i detta betänkande omförmälda frågor; samt

herrar *Wester* och *K. G. Karlsson* i den slutliga behandlingen af samma frågor.
